

واکاوی اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت در بین دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه

پیام معمارباشی و ناصر زمانی میاندشتی^{۱*}

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۱۲/۲۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۱۲)

چکیده

در پژوهش حاضر اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت در بین دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه با بهره‌گیری از پیمایش بررسی گردید. پژوهش حاضر، بر اساس هدف، در زمره تحقیقات کاربردی بوده و جامعه آماری آن تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده مذکور بودند ($N=958$). با توجه به جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۲۷۶ دانشجو با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی آن توسط پانلی از اساتید صاحب‌نظر و پایایی آن با کمک آزمون رهنما و ضریب کرونباخ آلفا مورد تایید قرار گرفت. دامنه ضریب آلفای کرونباخ متغیرها از ۰/۷۳ تا ۰/۸۲ بود. یافته‌ها نشان داد که از میان گویه‌های مربوط به اطلاع‌یابی دانشجویان، جستجوی اطلاعات برای انجام تکالیف درسی در رتبه اول و ارتباط و تبادل اطلاعات درسی و تکالیف با اساتید در رتبه آخر قرار گرفت. مهم‌ترین مشکلات دانشجویان برای استفاده مطلوب از اینترنت، زیرساخت‌های ناکافی و عدم دسترسی راحت به اینترنت بود. همبستگی مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای مهارت‌های اینترنتی، رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده، مهارت‌های انگلیسی، آشنایی با روش‌های جستجو و اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان از اینترنت به دست آمد. نتایج همچنین نشان داد که متغیرهای مهارت‌های اینترنتی، رضایت از سایت اینترنتی دانشکده و آشنایی با روش‌های جستجو در مجموع ۶۲ درصد تغییرات اطلاع‌یابی دانشجویان از اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: اطلاع‌یابی، اینترنت، فناوری اطلاعات، دانشجویان کشاورزی.

۱ - به ترتیب دانشجوی سابق کارشناسی ارشد، و استادیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

*- مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: zamanim@shirazu.ac.ir

مقدمه

مؤثر می‌دانند. از تأثیراتی که انتظار می‌رود شبکه اینترنت بر استفاده‌کنندگان داشته باشد، تأثیر در رفع نیازهای اطلاعاتی و فعالیت‌های پژوهشی آنان است. هرچه میزان تأثیر اینترنت بر رفع نیازهای اطلاعاتی بیشتر باشد، نشانگر توفیق نظام و دلیلی برای افزایش تمایل به استفاده در آینده خواهد بود (حیاتی و قمصری، ۱۳۷۹).

با توجه به اهمیت انکارناپذیر اطلاعات، منابع اطلاعاتی و تأثیر اینترنت بر اطلاع‌یابی، عدم وجود شناخت کافی درباره اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت در بین دانشجویان کارشناسی رشته‌های مختلف دانشکده کشاورزی و نیز نقش مؤثر اطلاع‌یابی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان، در این پژوهش اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق شبکه اینترنت در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه مورد بررسی قرار گرفت. تنها مطالعه‌ای که در سطح دانشگاه رازی کرمانشاه درباره رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در منابع مشاهده شد، تحقیق پروینی و جلالی دیزجی (۱۳۸۹) بود که به صورت کیفی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه مذکور در محیط وب را از طریق مصاحبه با ۳۰ دانشجو مورد بررسی قرار داده است. اما، مطالعه مذکور دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه را بررسی کرده (نه دانشجویان مقطع کارشناسی)، و با توجه به اهداف تحقیق، اطلاعاتی درباره اهداف جستجو، میزان استفاده از اینترنت، مهارت‌های اینترنتی و میزان آشنایی دانشجویان کشاورزی با روش‌های جستجو ارائه نمی‌دهد. در تحقیق حاضر، اهداف تحصیلی و میزان استفاده از اینترنت، آشنایی با مهارت‌های اینترنتی و میزان آشنایی با روش‌های جستجو در شبکه اینترنت مورد بررسی قرار گرفت. همچنین، عوامل مؤثر بر اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت تعیین شدند.

یافته‌های حاصل از این تحقیق به کارشناسان اطلاع‌رسانی و مسئولان کمک می‌کند تا با طراحی سیستم‌های مناسب اطلاع‌رسانی و رفع مشکلات و موانع موجود، شرایط استفاده بهتر دانشجویان از اینترنت برای اهداف تحصیلی خود را فراهم آورند. این تحقیق همچنین گامی است در

در عصر حاضر، اطلاعات به یک ابزار کلیدی در روابط میان انسان‌ها تبدیل شده، ابزاری که کلیه فعالیت‌های بشر را از ابتدایی‌ترین سطح تا پیچیده‌ترین شکل آن تحت تأثیر قرار داده است. عصر کنونی که آن را عصر اطلاعات می‌نامند موجب شده که بسیاری از مراکز اطلاعاتی روش‌های جدیدی را برای دسترسی استفاده‌کنندگان به اطلاعات جستجو کنند. یکی از این روش‌های نوین، بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی از جمله شبکه اینترنت می‌باشد. در فعالیت‌های علمی و پژوهشی، دسترسی به اطلاعات از مهم‌ترین عوامل به شمار می‌رود. برای هر فعالیت علمی و پژوهشی، اولین گام، مراجعه به منابع، گردآوری اطلاعات در زمینه پژوهش و ارزیابی منابع و مجراهای موجود است. رساندن اطلاعات صحیح و موثق در زمان مناسب و به شکل قابل استفاده می‌تواند از اتلاف وقت و دوباره‌کاری‌های غیر ضروری بکاهد (نوشین‌فرد، ۱۳۸۴). امروزه، گذار از یادگیری سنتی به استفاده از فناوری‌های مدرن، به خصوص اینترنت، شرایط پیشرفت تحصیلی بیشتری را برای دانشجویان فراهم نموده است (Prensky, 2001). اگر موسسات آموزشی عصر حاضر با رفتار اطلاع‌یابی ذینفعان خود و اصول و روش‌های اطلاع‌رسانی آشنا نباشند و نتوانند اطلاعات موجود را به نحو مطلوبی گردآوری، پردازش، سازماندهی، و دسترس پذیر نمایند، دچار اضطراب اطلاعاتی خواهند شد و نمی‌توانند از اطلاعات موجود بهره کافی ببرند (نویدی، ۱۳۸۶). بنابراین، شناخت بیشتر از اطلاع‌یابی به عنوان رفتار اجتماعی به ما کمک می‌کند تا پیشرفت‌های اطلاعاتی بیشتر و سیستم‌های اطلاعاتی بهتری را طراحی کنیم (ادهمی، ۱۳۸۶). برخی از محققان و نویسندگان (برای مثال، Nkomo, 2009) بر ضرورت انجام چنین تحقیقاتی تأکید کرده‌اند. آنها معتقدند که امروز یکی از زمینه‌های ارزشمند برای تحقیق و مطالعه، بررسی تأثیر اینترنت بر ارتباطات و رفتار اطلاع‌یابی است. بنابراین ارزیابی تأثیر شبکه‌های الکترونیکی بر مؤسسه‌های آموزش عالی را در ارائه الگوی مفیدی برای درک بهتر نقش، اهمیت و تأثیر خدمات اطلاعاتی شبکه‌ها در این محیط‌ها

هیلائی (Greenstein & Healy, 2002)، امروزه دانشجویان ترجیح می‌دهند به جای منابع پرینتی از اینترنت برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود استفاده کنند، که از مهمترین دلایل آن، تغییر منابع و خدمات از شکل کاغذی به شکل الکترونیک است. در ارتباط با اطلاع‌یابی از طریق اینترنت و عوامل موثر بر آن، مطالعات متعددی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در جدول ۱ مهم‌ترین متغیرهای تعیین‌کننده اطلاع‌یابی از طریق اینترنت که در تحقیقات مختلف به آنها اشاره شده است معرفی شده‌اند. در ادامه، یافته‌های برخی از این تحقیقات که در ارتباط با انگیزه‌ها و مشکلات استفاده از اینترنت، و عوامل تأثیرگذار بر بهره‌گیری دانشجویان و به ویژه دانشجویان کشاورزی از اینترنت بوده‌اند ارائه خواهند شد. تحقیق یعقوبی و چیدری (۱۳۸۵) نشان داد که مهم‌ترین هدف دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته ترویج و آموزش کشاورزی از کاوش در اینترنت، به ترتیب انجام فعالیت‌های پژوهشی و شناسایی منابع تخصصی و روزآمد کردن اطلاعات تخصصی است. بر اساس تحقیق نصیرپور و هری (۱۳۸۶)، مهم‌ترین کاربرد اینترنت برای دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی دسترسی به مقالات علمی بوده است. از نظر دانشجویان مورد مطالعه در این تحقیق، عدم دسترسی مناسب و هزینه‌های بالای خدمات اینترنتی مشکلات اصلی بهره‌گیری مطلوب ایشان از قابلیت‌های اینترنت می‌باشد. ژانگ (Zhang, 2001)، در تحقیق خود تحت عنوان استفاده علمی دانشجویان از منابع الکترونیکی مبتنی بر اینترنت، برخی از عوامل موثر در استفاده از اینترنت توسط دانشجویان را رضایت‌مندی دانشجویان از وضعیت اینترنت دانشکده، مهارت‌های تخصصی و دانش هر دانشجو در استفاده از اینترنت، میزان دسترسی هر دانشجو به اینترنت، نوع رشته تحصیلی، تفاوت‌های فردی و هنجارهای اجتماعی بیان کرده است.

تأثیر مهارت‌های اینترنتی بر بکارگیری اینترنت توسط دانشجویان کشاورزی توسط رضایی و محمدی (۱۳۹۰)، موحد محمدی و ایروانی (۱۳۸۱)، پورآتشی و موحد محمدی (۱۳۸۶) و سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹) نیز گزارش شده است. تحقیقات بسیاری نشان می‌دهد که

راستای توسعه الگوهای جامع تر اطلاع‌یابی، و می‌تواند به سایر محققان برای انجام تحقیقات مشابه در سایر موسسات آموزشی و دستیابی به یافته‌های با تعمیم‌پذیری بیشتر کمک رساند.

استفاده از اطلاعات رفتاری است که منجر به رفع نیازهای اطلاعاتی افراد می‌شود، و می‌توان استفاده از اطلاعات را شاخصی برای شناسایی نیازهای اطلاعاتی فرد دانست (Meho & Hass, 2001). ویلسون (Wilson, 2000) معتقد است که اطلاع‌یابی اصطلاح عامی است که شامل روش‌های جستجو، ارزیابی، انتخاب و استفاده از اطلاعات می‌شود. به عبارت دیگر، اطلاع‌یابی رفتار هدفمندی است که نتیجه آن رفع نیاز برای دستیابی به اهداف خاص می‌باشد. برای رفع این نیاز، فرد ممکن است با افراد دیگر، سیستم‌های اطلاعات دستی و یا سیستم‌های اطلاعات رایانه‌ای تعامل برقرار نماید. لالیمو و همکاران (Lallimo et al., 2004) معتقدند که اطلاع‌یابی با اصطلاحات دیگری مانند جمع‌آوری اطلاعات، که مرحله جستجوی اطلاعات در منابع اطلاعاتی است، همپوشانی دارد. بر اساس تحقیق پزشکی راد و زمانی (Pezeshki-Rad & Zamani, 2005) اطلاع‌یابی رفتاری است که از طریق شناسایی انگیزه‌های اطلاع‌یابی، و میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و مجاری ارتباطی برای رفع نیازهای اطلاعاتی قابل بررسی می‌باشد. در تحقیق حاضر، اطلاع‌یابی دانشجویان برای اهداف تحصیلی از طریق اینترنت بررسی شده است، و تعریف عملیاتی اطلاع‌یابی از طریق اینترنت در این تحقیق به اهداف (انگیزه‌ها) و میزان استفاده از اینترنت برای هر کدام از اهداف اشاره دارد. در عصر کنونی، اینترنت از مهم‌ترین ابزارهای جستجو برای رفع نیازهای اطلاعاتی و به عبارتی اطلاع‌یابی است. گستردگی طیف اطلاعات و روزآمد بودن آن، اینترنت را مهم‌ترین تجلی عصر اطلاعات ساخته است (حیاتی و قمصری، ۱۳۷۹). بنابراین، امروزه بسیاری از افراد و به ویژه دانشجویان که از آغاز زندگی خود با رایانه و بازی‌های رایانه‌ای روبرو شده‌اند، در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود به رسانه‌های دیجیتالی و اینترنت روی آورده‌اند و حتی به شدت به آنها وابسته شده‌اند (Mellow, 2005). بر اساس تحقیق گرینستین و

مهارت‌های رایانه‌ای نقش عمده‌ای در کار و زندگی دانش‌آموختگان در عصر اطلاعات دارد، و از نظر کارفرمایان توانایی کار با اینترنت از ویژگی‌هایی است که دانش‌آموختگان باید از آن برخوردار باشند (حجازی و مشهدی، ۱۳۸۶). بر اساس یافته‌های موحد محمدی و ایروانی (۱۳۸۱)، میزان استفاده دانشجویان از اینترنت با میزان مهارت استفاده از رایانه، تعداد آثار علمی، مقطع تحصیلی، دانشکده محل تحصیل، ساعات استفاده از رایانه، وضعیت شغلی، میزان تسلط به زبان انگلیسی، رشته تحصیلی و داشتن رایانه شخصی همبستگی معناداری دارد. پورآتشی و موحد محمدی (۱۳۸۶) در تحقیق خود نتیجه گرفتند که متغیرهای مهارت زبان انگلیسی، مهارت اینترنت، و تعداد آثار علمی از جمله مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های استفاده از اینترنت توسط دانشجویان دختر رشته کشاورزی هستند. نتیجه مطالعه پورآتشی و رضوانفر (۱۳۸۷) نشان داد که مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار بر استفاده دانشجویان از اینترنت به ترتیب اهمیت عبارتند از: تعداد رایانه در گروه آموزشی، برگزاری دوره‌های آموزش رایانه در گروه آموزشی، و برگزاری دوره‌های آموزش زبان انگلیسی. در تحقیق سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹) شش متغیر پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های اینترنتی، مهارت در زبان انگلیسی، رضایت‌مندی از کار با اینترنت، آشنایی با

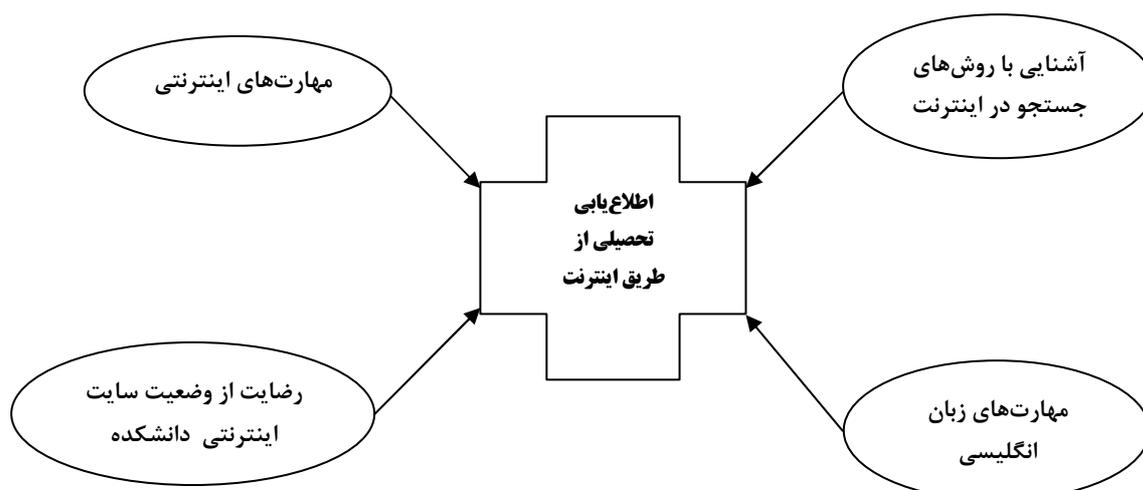
سبک‌های جستجوی اطلاعات و دسترسی به اینترنت به عنوان تعیین‌کننده‌های رفتار جستجوی اطلاعات در اینترنت در میان دانشجویان کارشناسی ترویج و آموزش کشاورزی ایران شناسایی شدند. بر اساس تحقیقات پیشین، مولفه‌های اصلی مدل تحقیق حاضر که بر متغیر وابسته پژوهش تأثیرگذار می‌باشند شامل مهارت‌های اینترنتی، رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده، آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت، و مهارت‌های زبان انگلیسی در دانشجویان بودند که در نگاره ۱ دیده می‌شوند.

روش پژوهش

این تحقیق از نوع توصیفی می‌باشد و با توجه به هدف پژوهش، با بهره‌گیری از فن پیمایش، داده‌های تحقیق جمع‌آوری گردید. جامعه‌ی آماری مورد بررسی این پژوهش دانشجویان مقطع کارشناسی کلیه رشته‌های کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه بود که برای تعیین آن از آمار موجود در دفتر آموزش دانشکده کشاورزی استفاده شد.

جدول ۱- مهم‌ترین متغیرهای اثر گذار بر اطلاع‌یابی از طریق اینترنت

متغیر	نویسنده (گان)
مهارت‌های زبان انگلیسی	Zhang, 2001; Wooseob, 2004؛ سوختانلو و همکاران، ۱۳۸۹؛ رضویه و فیاضی، ۱۳۸۸؛ جوبنی و همکاران، ۱۳۸۸؛ مختارپور، ۱۳۸۵؛ سلیمی، ۱۳۸۵؛ نویدی، ۱۳۸۶؛ ولی زاده، ۱۳۸۶
آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت	Marchionini, 1997؛ سوختانلو و همکاران، ۱۳۸۹؛ واعظی و نورافروز، ۱۳۸۷؛ بردستانی، ۱۳۸۳؛ سودبخش و نیک کار، ۱۳۸۴؛ کاظمی، ۱۳۸۳؛ ملکیان، ۱۳۸۷
مهارت‌های اینترنتی	Alison, 2008؛ ستوده، ۱۳۷۷؛ سوختانلو و همکاران، ۱۳۸۹؛ اصنافی و همکاران، ۱۳۸۷؛ صفری راد، ۱۳۸۳؛ واعظی و نورافروز، ۱۳۸۷؛ مختارپور، ۱۳۸۵؛ بردستانی، ۱۳۸۳؛ صفری راد، ۱۳۸۳؛ رضایی و محمدی، ۱۳۹۰
رضایت از خدمات اینترنتی	Krikelas, 1983; Santosa et al., 2005; Bruce 1998، سوختانلو و همکاران، ۱۳۸۹؛ ادهمی، ۱۳۸۷؛ واعظی و نورافروز، ۱۳۸۷

نگاره ۱- چارچوب نظری تحقیق

نمونه معرف جامعه، ابتدا تعداد نمونه در هر کدام از رشته‌های تحصیلی متناسب با حجم دانشجویان آن رشته مشخص شد. سپس متناسب با تعداد ورودی‌های هر سال تحصیلی در هر رشته، نمونه‌های مورد مطالعه به طور تصادفی از میان دانشجویان انتخاب شدند (جدول ۲).

این آمار نشان داد که در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ تعداد ۹۵۸ نفر در دوره‌های کارشناسی این دانشکده (ورودی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹) به تحصیل اشتغال دارند که با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (Krejcie & Morgan, 1970)، ۲۷۶ نفر از حجم کلی جامعه به عنوان نمونه تعیین شدند. برای انتخاب

جدول ۲- اطلاعات مربوط به نمونه انتخاب شده برای مطالعه (n=276)

طبقات	سطوح	تعداد نمونه (نفر)
رشته تحصیلی	خاکشناسی	۳۴
	ماشین‌آلات کشاورزی	۳۴
	آبیاری	۳۵
	گیاهپزشکی	۴۶
	علوم دامی	۳۸
	ترویج و آموزش کشاورزی	۴۹
	زراعت و اصلاح نباتات	۴۰
سال ورود به دانشگاه	۱۳۸۶	۶۸
	۱۳۸۷	۷۵
	۱۳۸۸	۵۹
	۱۳۸۹	۷۴

جستجوی اطلاعات از مطالعات ملکیان (۱۳۸۷) و سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹) استفاده شد. گویه‌های سنجش مهارت‌های اینترنتی با اعمال تغییراتی از تحقیقات سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹)، نصیرپور و هری (۱۳۸۶)، و مهو و تیبو (Meho & Tibbo, 2003) گرفته شد، و برای طراحی بخشی از گویه‌های سنجش رضایت‌مندی دانشجویان از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده و دسترسی به اینترنت از تحقیق سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹) استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه‌های شیراز و رازی کرمانشاه تایید گردید. جهت تعیین اعتبار پرسشنامه، تعداد ۳۰ پرسشنامه در بین دانشجویان دانشکده علوم انسانی دانشگاه رازی کرمانشاه توزیع گردید و اعتبار مولفه‌های پرسشنامه توسط آلفای کرونباخ تایید شد (جدول ۳).

برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد که به‌صورت حضوری در بین دانشجویان توزیع گردید. پرسشنامه مورد استفاده حاوی پنج سوال بسته برای سنجش متغیر اطلاع‌یابی تحصیلی و متغیرهای موثر بر آن، و ۱۱ سوال باز برای شناسایی مشکلات دانشجویان برای بهره‌گیری مطلوب از اینترنت، و تعیین ویژگی‌های فردی و تحصیلی پاسخگویان بود. متغیر وابسته تحقیق یعنی اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت و متغیرهای مهارت‌های زبان انگلیسی، آشنایی با روش‌های جستجوی اطلاعات، مهارت‌های اینترنتی، رضایت دانشجویان از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده و دسترسی به اینترنت با استفاده از طیف لیکرت مورد سنجش قرار گرفتند. گویه‌های سنجش مهارت‌های زبان انگلیسی با اندکی تغییر از سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹)، نویدی (۱۳۸۷)، ووسب (Wooseob, 2004) و ژانگ (Zhang, 2001) گرفته شد، و برای توسعه گویه‌های مربوط به آشنایی با روش‌های

جدول ۳- متغیرها، تعداد گویه‌های هر متغیر و ضرایب آلفای کرونباخ

ضریب آلفای کرونباخ	تعداد گویه	تعاریف عملیاتی	متغیر
۰/۸۱	۷	میزان استفاده دانشجو از قابلیت‌های اینترنت برای اهداف تحصیلی، از جمله انجام تکالیف، ارتباط و تبادل اطلاعات تحصیلی با اساتید و سایر دانشجویان می‌باشد.	اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت*
۰/۸۲	۹	توانایی‌هایی که هر دانشجو در زمینه استفاده از اینترنت برای کسب اطلاعات تحصیلی دارا می‌باشد، و با برآورد توانمندی فرد در جستجو در پایگاه‌های اینترنتی، توانمندی ارزیابی اعتبار اطلاعات اینترنتی، توانایی استفاده از رایانامه، توانایی عضویت و بحث و تبادل نظر در مجامع اینترنتی و دانلود کردن مقالات، کتب و فیلم‌های علمی مورد سنجش قرار می‌دهد.	مهارت‌های اینترنتی**
۰/۷۳	۵	میزان آشنایی دانشجو با مهارت‌های خواندن و درک مطلب متون انگلیسی، ترجمه فارسی به انگلیسی، ترجمه انگلیسی به فارسی، مکالمه زبان انگلیسی و شنیدن و درک مطلب انگلیسی می‌باشد.	مهارت‌های زبان انگلیسی**
۰/۷۸	۵	میزان آشنایی دانشجو با فنون مختلف جستجوی اطلاعات از طریق اینترنت، از جمله استفاده از موتورهای مختلف جستجوگر، مراجعه به یک آدرس نشانه‌گذاری شده، دنباله‌گیری یک پیوند از یک سایت دیگر با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی اینترنتی، می‌باشد.	آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت**
۰/۷۷	۶	نگرش مساعد یا نامساعد هر دانشجو که حاصل ارزیابی وی از وضعیت سایت دانشکده بوده و از طریق بررسی شرایط مختلف سایت از جمله مناسب بودن سرعت اینترنت، مناسب بودن ساعات کار سایت، کافی بودن تعداد رایانه‌ها، برطرف نمودن سریع و به موقع اشکالات فنی رایانه‌ها سنجیده می‌شود.	رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده**

* مقیاس: هرگز=۱؛ به ندرت=۲؛ گاهی اوقات=۳؛ اغلب اوقات=۴؛ همیشه=۵

** مقیاس: خیلی کم=۱؛ کم=۲؛ متوسط=۳؛ زیاد=۴؛ خیلی زیاد=۵

همین امر ضرورت توجه و رسیدگی بیشتر به سایت مرکزی دانشکده را روشن می‌نماید.

اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان از طریق اینترنت
 میانگین کل اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان از طریق اینترنت (۳/۲۷) بیانگر آن است که پاسخگویان گاهی اوقات (در حد متوسط) برای کسب اطلاعات تحصیلی خود از اینترنت استفاده می‌کنند. بر اساس یافته‌ها (جدول ۵)، از میان گویه‌های مربوط به اطلاع‌یابی از طریق اینترنت، جستجوی اطلاعات برای انجام تکالیف درسی با میانگین ۳/۵۱ در رتبه اول قرار گرفت و کمترین میانگین در اطلاع‌یابی دانشجویان مربوط به گویه ارتباط و تبادل اطلاعات درسی و تکالیف با اساتید دانشگاهی از اینترنت با میانگین ۲/۸۹ می‌باشد، که با توجه به ضرورت ارتباط دانشجویان با اساتید بایستی به این مسأله توجه بیشتری گردد. همچنین دانشجویان مورد پژوهش گاهی اوقات (میانگین=۳/۱۲) برای برقراری ارتباط و تبادل اطلاعات درسی با سایر دانشجویان از اینترنت استفاده می‌نمودند.

برای توصیف داده‌های به دست آمده از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. همبستگی بین متغیرهای تحقیق با کمک ضریب همبستگی پیرسون بررسی شد، و به منظور تعیین رابطه علی بین متغیرهای مستقل تحقیق و اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام انجام شد.

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی پاسخگویان

بر اساس نتایج، میانگین سنی دانشجویان مورد پژوهش در حدود ۲۱ سال بود و به طور میانگین هر دانشجو در طول هفته فقط به میزان ۴/۷۳ ساعت به استفاده از اینترنت برای کسب اطلاعات تحصیلی می‌پردازد. یافته‌های توصیفی جدول ۴ نشان می‌دهد که حدود ۶۹ درصد از پاسخگویان به رایانه شخصی دسترسی دارند و حدود ۳۰ درصد آنها در منزل به اینترنت اتصال برقرار می‌کنند. همچنین، بیش از نیمی از دانشجویان (۵۵/۸ درصد) از طریق سایت مرکزی دانشکده به اینترنت دسترسی دارند و

جدول ۴- ویژگی‌های فردی دانشجویان مورد مطالعه (n=276)

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
سن (سال)				۲۰/۸۷	۳/۳۳
تعداد ساعت استفاده از اینترنت در هفته				۴/۷۳	۶/۵۹
معدل کل				۱۵/۱۸	۱/۲۸
جنسیت	مرد	۱۳۳	۴۸/۱۸		
	زن	۱۳۵	۴۸/۹۱		
	بدون پاسخ	۸	۲/۹۱		
مالکیت لپ‌تاپ شخصی	بلی	۷۹	۲۸/۶۲		
	خیر	۱۹۲	۶۹/۵۶		
	بدون پاسخ	۵	۱/۸۲		
مالکیت رایانه شخصی	بلی	۱۹۱	۶۹/۲۰		
	خیر	۶۱	۲۲/۱۰		
	بدون پاسخ	۲۴	۸/۷۰		
محل (های) استفاده از اینترنت	منزل	۸۲	۲۹/۷۱		
	خوابگاه	۶	۲/۱۷		
	کافی‌نت	۱۰	۳/۶۲		
	سایت دانشکده	۱۵۵	۵۶/۱۶		
	بدون پاسخ	۲۳	۸/۳۴		

جدول ۵- میانگین و انحراف معیار گویه‌های مربوط به اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت

رتبه	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۱/۱۲	۳/۵۱	جستجوی اطلاعات برای انجام تکالیف درسی
۲	۱/۳۳	۳/۴۸	ارتباط و دریافت اطلاعات مرتبط به درس و رشته تحصیلی از صاحب‌نظران غیردانشگاهی
۳	۱/۱۱	۳/۳۷	استفاده از اتوماسیون آموزشی دانشگاه در راستای کسب اطلاعات مورد نیاز
۴	۱/۲۰	۳/۲۶	جستجو برای اطلاعات مربوط به فرصت‌های ادامه تحصیل
۵	۱/۱۲	۳/۱۹	دریافت آخرین اخبار مربوط به کشاورزی از اینترنت برای انجام تکالیف یا مشارکت فعال در کلاس‌های درس
۶	۱/۲۱	۳/۱۲	ارتباط و تبادل اطلاعات درسی با سایر دانشجویان از طریق شبکه اینترنت
۷	۱/۲۶	۲/۸۹	ارتباط و تبادل اطلاعات درسی و تکالیف با اساتید دانشگاهی از اینترنت
-	۰/۸۹	۳/۲۷	کل

مقیاس: هیچ=۱؛ به ندرت=۲؛ گاهی اوقات=۳؛ اغلب اوقات=۴؛ همیشه=۵

اینترنت سایت دانشکده (کمتر از ۳۰ دقیقه در روز برای هر دانشجو)؛ عدم وجود کارشناسان با تجربه و با اخلاق در امر آموزش و حل مشکلات اینترنتی دانشجویان؛ و عدم وجود درسی که دانشجویان را در حد مطلوب با اینترنت آشنا کند.

میانگین، انحراف معیار و همبستگی بین متغیرهای تحقیق

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، میانگین تمامی متغیرهای تحقیق در حد متوسط بوده است. نتایج حاصل از تحلیل همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق نشان داد که رابطه مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای مورد پژوهش وجود دارد. به عبارتی هرچه رضایت و علاقه‌مندی کار با اینترنت، مهارت‌های اینترنتی، مهارت‌های زبان انگلیسی و آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت در بین دانشجویان بیشتر باشد، اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق شبکه اینترنت در آن‌ها بیشتر می‌باشد. در این بین، متغیر اطلاع‌یابی بیشترین همبستگی را با مهارت‌های اینترنتی داشته است (ضریب همبستگی=۰/۷۳).

مشکلات دانشجویان برای کسب اطلاع‌یابی تحصیلی در اینترنت

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مهم‌ترین مشکل مرتبط با سایت دانشکده مربوط به کافی نبودن تعداد رایانه‌ها بوده و کمترین مشکل متعلق به مناسب نبودن فضای سایت می‌باشد. مهم‌ترین مشکلات دانشجویان در استفاده مطلوب از اینترنت برای کسب اطلاعات تحصیلی در حالت کلی، کم بودن مطالب درسی به زبان فارسی در اینترنت، فیلتر بودن برخی سایت‌های مرتبط و عدم دسترسی راحت به اینترنت بوده، و کمترین مشکل متعلق به ناامنی فضای اینترنت به دلایل اخلاقی و فرهنگی و عدم توان تشخیص اعتبار و صحت اطلاعات اینترنتی می‌باشد. همچنین، مهم‌ترین مشکلاتی که دانشجویان در سوالات باز به آن اشاره نمودند عبارتند از: کمبود منابع مالی دانشکده و عدم توانایی پرداخت هزینه اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی، که این امر در بعضی از مواقع منجر به قطع ارتباط دانشکده با این پایگاه‌ها می‌شود؛ عدم برگزاری هر گونه دوره آموزشی در جهت افزایش آگاهی در استفاده از اینترنت؛ عدم وجود رایانه‌های مجهز و مدرن به امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری روز؛ اختصاص دادن مدت زمان بسیار کم به هر دانشجو جهت استفاده از

جدول ۶- مشکلات دانشجویان در استفاده مطلوب از اینترنت برای کسب اطلاعات تحصیلی (n=276)

رتبه	درصد	فراوانی	مشکلات	نوع مشکلات
۱	۴۰/۶۰	۱۱۲	کافی نبودن تعداد رایانه	مشکلات سایت دانشکده
۲	۳۷/۶۸	۱۰۴	مشکلات متعدد فنی در رایانه‌ها	
۳	۳۶/۲۳	۱۰۰	عدم دسترسی به افراد فنی برای رفع اشکالات رایانه و اینترنت	
۴	۱۷/۰۳	۴۷	سرعت پایین اینترنت	
۵	۷/۲۵	۲۰	فضای نامناسب سایت (نور، تهویه محیط و...)	
۱	۴۳/۸۴	۱۲۱	کم بودن مطالب درسی به زبان فارسی در اینترنت	سایر مشکلات
۲	۴۲/۳۹	۱۱۷	فیلتر بودن برخی سایت‌های مرتبط	
۳	۳۹/۸۵	۱۱۰	عدم دسترسی راحت به اینترنت	
۴	۳۸/۴۰	۱۰۶	عدم تسلط به زبان انگلیسی	
۵	۳۳/۳۳	۹۲	عدم آشنایی با روش‌های صحیح جستجوی مطلب	
۶	۲۸/۲۶	۷۸	هزینه‌های بالای استفاده از اینترنت در منزل یا کافی نت	
۷	۱۰/۱۴	۲۸	عدم توان تشخیص اعتبار و صحت اطلاعات اینترنتی	
۸	۵/۸۰	۱۶	نامنی فضای اینترنت به دلایل اخلاقی و فرهنگی	

پاسخگو امکان انتخاب چند گزینه را داشته است.

جدول ۷- همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین (انحراف معیار)	۱	۲	۳	۴	۵
۱. رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده	۳/۳۰ (۱/۰۲)					
۲. مهارت‌های اینترنتی	۳/۳۳ (۰/۹۷)	۰/۷۷**				
۳. مهارت‌های زبان انگلیسی	۳/۱۹ (۱/۰۳)	۰/۷۰**	۰/۷۸**			
۴. آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت	۳/۴۴ (۰/۹۰)	۰/۶۱**	۰/۷۹**	۰/۷۱**		
۵. اطلاع‌یابی تحصیلی در اینترنت	۳/۲۷ (۰/۸۹)	۰/۷۰**	۰/۷۳**	۰/۶۴**	۰/۶۸**	۱

** : معنی دار در سطح ۰/۰۱

همبستگی وجود دارد و احتمال هم خطی (Collinearity) وجود دارد. اما هیچ کدام از ضرایب بیشتر از ۰/۸۰ نیستند، ضریب تولرانس کمتر از ۰/۲ می‌باشد (Menard, 1995)، و عامل تورم واریانس VIF کمتر از ۱۰ است (Myers, 1990). همچنین، هیچ کدام از مقادیر ویژه نزدیک به صفر نیستند و هیچ کدام از شاخص‌های وضعیت بالاتر از ۱۵ نمی‌باشند. همگی این موارد نشان‌دهنده آن است که مشکل هم خطی وجود ندارد و یا جدی نیست، و یافته‌های رگرسیون اعتبار دارد. بر اساس یافته‌ها، سه متغیر مهارت‌های اینترنتی، رضایت از سایت اینترنتی

عوامل پیش بینی کننده اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت به منظور تعیین اثر کلیه متغیرهای موثر بر اطلاع‌یابی تحصیلی از رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام استفاده شد. به این ترتیب متغیر اطلاع‌یابی تحصیلی به عنوان متغیر وابسته و چهار متغیر مهارت‌های اینترنتی، رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده، آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت و مهارت‌های زبان انگلیسی به عنوان متغیرهای مستقل وارد تحلیل رگرسیون شدند. با توجه به نتایج تحلیل همبستگی، بین متغیرهای مستقل تحقیق

پیش بینی اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان با استفاده از متغیرهای مستقل عبارت است از:
 $Y = 4/064 + 0/127X_1 + 0/401X_2 + 0/337X_3$

مقایسه اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان سال‌های مختلف از طریق اینترنت

نتایج آزمون تحلیل واریانس (جدول ۹) نشان داد اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق شبکه اینترنت در بین دانشجویان سال‌های مختلف تحصیلی تفاوت معنی‌داری دارد. بر اساس نتایج آزمون تعقیبی LSD، اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان سال اول و دوم با دانشجویان سال چهارم اختلاف معناداری دارد، به طوری که میانگین اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان سال چهارم بیشتر از میانگین اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان سال اول تا سوم است. ولی بین اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان سال سوم و دانشجویان سایر مقاطع تحصیلی اختلاف معنی‌داری دیده نشد.

دانشکده و آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت به عنوان متغیرهای موثر بر اطلاع‌یابی تحصیلی طی سه گام وارد مدل شدند و توانستند حدود ۶۲ درصد تغییرات اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان را تبیین کنند ($R^2=0/621$; $Sig=0001/0$; $F=706/135$) با توجه به معنی‌دار بودن T در کلیه متغیرهای مذکور، تأثیر این متغیرها در توضیح اطلاع‌یابی تحصیلی معنی‌دار است. همان طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، در بین متغیرهای وارد شده در مدل، متغیر مهارت‌های اینترنتی مهم‌ترین متغیر است، و توانسته به تنهایی حدود ۵۳ درصد تغییرات اطلاع‌یابی تحصیلی را توضیح دهد. دومین متغیر وارد شده در مدل، رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده است که به تنهایی شش درصد تغییرات اطلاع‌یابی تحصیلی را تبیین کرده است. سومین متغیری که وارد مدل رگرسیون شده است، متغیر آشنایی با روش‌های جستجو می‌باشد که به تنهایی سه درصد تغییرات اطلاع‌یابی تحصیلی را توضیح می‌دهد. بر اساس ضرایب B و با توجه به اطلاعات به دست آمده، معادله

جدول ۸- رگرسیون گام به گام به منظور تعیین تأثیر متغیرهای مستقل بر اطلاع‌یابی تحصیلی

متغیرها	B	S.E.B	β	Sig.T
مهارت‌های اینترنتی (X_1)	۰/۱۲۷	۰/۰۵۸	۰/۴۰۴	۰/۰۲۸
رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده (X_2)	۰/۴۰۱	۰/۰۶۲	۰/۲۹۵	۰/۰۰۰۱
آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت (X_3)	۰/۳۳۷	۰/۰۷۳	۰/۱۷۹	۰/۰۰۰۱
Constant=4/064; Sig=0001/0; F=135/760				
متغیرها	R	R ²	R ² Adjust	R ² Change
مهارت‌های اینترنتی (X_1)	۰/۷۲۶	۰/۵۲۸	۰/۵۲۶	۰/۵۲۸
رضایت از وضعیت سایت اینترنتی دانشکده (X_2)	۰/۷۶۷	۰/۵۸۹	۰/۵۸۹	۰/۰۶۱
آشنایی با روش‌های جستجو در اینترنت (X_3)	۰/۷۸۸	۰/۶۲۱	۰/۶۱۷	۰/۰۳۲

جدول ۹- مقایسه ی اطلاع‌یابی تحصیلی در بین دانشجویان سال‌های مختلف

سال ورود به دانشگاه	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معنی داری
سال اول تحصیلی (۸۶)	۲۲/۱۷ ^a	۵/۵۹	۲/۶۹*	۰/۰۴
سال دوم تحصیلی (۸۷)	۲۲/۴ ^a	۶/۴۵		
سال سوم تحصیلی (۸۸)	۲۲/۵۲ ^{ab}	۵/۹۰		
سال چهارم تحصیلی (۸۹)	۲۴/۵۸ ^b	۶/۴۸		

*: معنی دار در سطح ۰/۰۵

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

میانگین تعداد ساعت استفاده از اینترنت برای اهداف تحصیلی توسط دانشجویان حدود پنج ساعت در هفته بوده است، این در حالیست که حدود ۷۰ درصد دانشجویان کشاورزی مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه‌های تربیت مدرس، تهران، شیراز و صنعتی اصفهان در یک دهه قبل برای اهداف تحصیلی و غیرتحصیلی دو ساعت و یا کمتر از دو ساعت در هفته از اینترنت استفاده می‌کردند (موحد محمدی و ایروانی، ۱۳۸۱). همان‌طور که انتظار می‌رود، این اعداد بیانگر افزایش قابل توجه استفاده از اینترنت توسط دانشجویان طی دهه گذشته است. همان‌طور که یافته‌ها نشان داد دانشجویان مورد مطالعه بیشتر به منظور انجام تکالیف درسی از اینترنت استفاده می‌کردند. یافته‌های تحقیق یعقوبی (۱۳۸۰) نیز نشان داد که بیشترین مورد استفاده از اینترنت توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته ترویج و آموزش کشاورزی به منظور انجام تکالیف درسی است. کمترین مورد استفاده از اینترنت توسط پاسخگویان به منظور ارتباط و تعامل با اساتید بود. این در حالی است که ارتباط و تبادل اطلاعات درسی دانشجویان با اساتید خود نقش موثری در ارتقای مهارت‌های اطلاع‌یابی و یادگیری دانشجویان دارد. بر اساس مطالعات انجام شده، توجه معلمان به تقویت رفتار دانشجویان در استفاده بیشتر از اینترنت و صفحات وب سبب موفقیت بیشتر دانشجو در امر یادگیری تحصیلی می‌شود (Duke University, 2004) و بکارگیری رسانه‌های دیجیتالی از جمله اینترنت موجب بدست آوردن اطلاعات تخصصی‌تر شده و فناوری راحت‌تر و جذاب‌تری برای دانشجویان می‌باشد و بسیاری از نیازهای اطلاعاتی آنان را به خوبی تامین می‌کند (Mellow, 2005). بنابراین، اساتید و مسئولان مربوطه باید اهمیت ارتباط و تبادل اطلاعات بین استاد و دانشجو از طریق اینترنت را جدی بگیرند و درصد تقویت آن باشند. اساتید می‌توانند با اقداماتی از جمله دادن تکالیف اینترنتی و دریافت آن از طریق پست الکترونیکی در راستای آشنایی بیشتر دانشجویان با دنیای اینترنت و ارتقای اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق آن تلاش نمایند. همچنین

مسئولان دانشکده می‌توانند با برپایی جلسات توجیهی برای اساتید لزوم تقویت ارتباط اینترنتی دانشجویان و اساتید را تبیین نمایند و با سازوکارهای مناسب، انگیزه‌های ایشان را برای ارتقای شیوه‌های دیجیتالی برقراری ارتباط با دانشجویان افزایش دهند. چنین اقدامی ضمن صرفه‌جویی در زمان و انرژی استاد و دانشجو، به ایجاد تنوع و افزایش جذابیت محیط آموزشی کمک می‌کند. یافته‌ها نشان داد که بیشترین تعداد دانشجویان در سایت اینترنتی دانشکده به اینترنت وصل می‌شوند. مهم‌ترین مشکلات سایت دانشکده از نظر پاسخگویان عبارت بودند از کافی نبودن تعداد رایانه و مشکلات متعدد فنی رایانه‌ها. تحقیق علی‌مردان و همکاران (۱۳۸۵) نیز نشان داد که مهم‌ترین مشکلات مرتبط با سایت دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات سرعت کم اینترنت، تعداد کم رایانه، و کافی نبودن ساعت کار سایت می‌باشد. تعداد ناکافی رایانه، نامناسب بودن تجهیزات، سرعت پایین و قطع اتصال اینترنت در تحقیق‌های دیگری که در دانشگاه‌های کشور انجام شده، از جمله نصیرپور و هری (۱۳۸۶)، اسلامی (۱۳۸۶)، ملکیان (۱۳۸۷)، سوختانلو و همکاران (۱۳۸۹)، موحد محمدی و ایروانی (۱۳۸۱)، علی‌مردان و همکاران (۱۳۸۵) و سلاجقه (۱۳۷۷)، نیز گزارش شده است. تجهیز سایت دانشکده به رایانه‌های بیشتر و مدرن‌تر و افزایش ساعت کار سایت دانشکده می‌تواند مشکل کم بودن تعداد رایانه را رفع کند. با توجه به اینکه بسیاری از دانشجویان ساکن خوابگاه می‌باشند، تجهیز خوابگاه‌ها به رایانه‌های متصل به اینترنت نیز می‌تواند راهکار دیگری باشد برای تسهیل دسترسی به اینترنت، که این دسترسی آسان شرایط استفاده بیشتر و بهتر از اینترنت برای رفع نیازهای اطلاعاتی را فراهم می‌کند. در حال حاضر امکان دسترسی به سایت دانشکده کمتر از هشت ساعت در روز برای دانشجویان می‌باشد، و تقریباً ۳۰ دستگاه رایانه فعال در سایت موجود است. با شرایط فعلی، سایت پاسخگوی نیازهای دانشجویان (۹۵۸ نفر) نخواهد بود. با توجه به اینکه حدود ۳۰ درصد دانشجویان لپ‌تاپ شخصی دارند، پیشنهاد دیگری که می‌تواند مشکلات مربوطه به کم بودن تعداد رایانه و تجهیز

نبودن آنها را کمرنگ کند، فراهم کردن امکان اتصال بی‌سیم به اینترنت در کلاس‌ها، کتابخانه و خوابگاه است. بدین طریق، عده قابل توجهی از دانشجویان نیاز کمتری برای استفاده از رایانه‌های سایت دانشکده پیدا می‌کنند و می‌توانند نیازهای اطلاعات تحصیلی خود را از طریق لپ‌تاپ شخصی رفع کنند. مهم‌ترین مشکلی که دانشجویان مورد مطالعه در تحقیق حاضر در سوالات باز به آن اشاره کردند کمبود منابع مالی و قطع اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی بود. کندی و قطع اتصال اینترنت و قطع اشتراک مجلات الکترونیک به عنوان مشکلات دانشجویان دانشگاه رازی در استفاده مطلوب از اینترنت توسط پروینی و جلالی دیزجی (۱۳۸۹) نیز گزارش شده‌اند. پیشنهاد می‌شود مسئولان دانشکده به دنبال منابع قابل اتکای مالی جهت دسترسی مطمئن به پایگاه‌های اطلاعات اینترنتی باشند. از دیگر مشکلات قابل توجه سایت اینترنتی دانشکده که حدود ۳۶ درصد پاسخگویان به آن اشاره کردند، عدم دسترسی به افراد فنی برای حل مشکلات اینترنتی و رایانه‌ای بوده است. استفاده از کارشناسان با تجربه و متخصص در امر آموزش و حل مشکلات اینترنتی دانشجویان، اهمیت زیادی دارد. در این ارتباط نه تنها استخدام و در دسترس بودن این افراد اهمیت دارد، بلکه نتایج برخی تحقیقات نشان داده است که برخورد دوستانه آنها نیز تأثیر قابل توجهی در استفاده مطلوب دانشجویان از خدمات اینترنتی دارد. برای مثال تحقیق انکومو (Nkomo, 2009) نشان داد که رفتار نامناسب کارکنان سایت دانشگاه به عنوان یکی از چالش‌های اصلی دانشجویان مطرح است. در تحقیق ایشان، دانشجویان بیان کردند که در بسیاری از مواقع، کارکنان سایت دانشجویانی که سوال دارند را به طریقی مسخره می‌کنند، و لذا، بسیاری از دانشجویان به جای اینکه از کارکنان سوال کنند به اجبار برای حل مسائل و مشکلات اینترنتی و رایانه‌ای خود به دوستان نزدیک مراجعه می‌کنند. از جمله مشکلاتی که تعداد بسیاری از پاسخگویان (حدود ۴۲ درصد کل پاسخگویان) به آن اشاره نمودند، فیلتر بودن برخی سایت‌های مرتبط با فعالیت‌های تحصیلی ایشان بود. اگرچه نظارت بر دسترسی دانشجویان

به اینترنت مورد تأیید بسیاری از صاحب‌نظران است (Nkomo, 2009)، اما در اجرای آن باید دقت نظر بیشتری اعمال شود. برای مثال، دانشگاه‌ها و موسسات فیلترکننده بهتر است نظر دانشجویان، اساتید و گروه‌های آموزشی را در تصمیم‌گیری خود مد نظر قرار دهند. با توجه به اینکه بر اساس تحلیل رگرسیون، مهارت‌های اینترنتی موثرترین متغیر و آشنایی با روش‌های جستجو یکی دیگر از متغیرهای موثر بر اطلاع‌یابی تحصیلی است، و از آنجایی که دانشجویان اظهار داشته‌اند مهارت و دانش لازم برای جستجو در اینترنت را ندارند، پیشنهاد می‌شود برای ارتقای مهارت‌های اینترنتی آنها اقدام شود. در حال حاضر دانشجویان دانشکده مورد مطالعه، ملزم به گذراندن درس آشنایی با کامپیوتر هستند که در نیمسال سوم و در قالب دو واحد برای آنها ارائه می‌شود. با توجه به اظهارات پاسخگویان در درس مذکور هیچ مبحثی در رابطه با اینترنت تدریس نمی‌شود. با توجه به ناآشنایی تعداد زیادی از دانشجویان با مهارت‌های استفاده از اینترنت و از طرفی، نقش با اهمیت اینترنت در جستجوی اطلاعات تحصیلی برای دانشجویان، پیشنهاد می‌شود یا از طریق بازنگری در تعداد واحد و یا سرفصل‌های درس آشنایی با کامپیوتر، و یا تعریف درسی جدید، فرصت بیشتری برای فراگیری مهارت‌های اینترنتی برای دانشجویان فراهم آید. تدوین و ارائه واحد عملی در رابطه با آشنایی با اینترنت و پایگاه‌های تخصصی، نحوه استفاده از اینترنت برای جستجوی مطالب در موتورهای جستجو و پایگاه‌های اطلاعاتی و نیز تشخیص اعتبار منابع اینترنتی، به دانشجویان کمک می‌کند تا به طور مطلوب‌تری از اینترنت برای اهداف تحصیلی خود اطلاع‌یابی کنند. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی مرتبط با سواد اطلاعاتی و سواد فناوری اطلاعات، همراه با تهیه و در دسترس قرار دادن بروشورهای آموزشی می‌تواند دانشجویان را با کارکردهای مختلف اینترنت و نحوه استفاده از آن برای اهداف تحصیلی بیش از پیش آشنا سازد. این در حالیست که میانگین گویه‌های رضایتمندی از سایت دانشکده نشان داد که دانشجویان از عدم دسترسی به بروشورهای آموزشی جهت کار با اینترنت در محل سایت اظهار

متغیر مهارت‌های زبان انگلیسی وارد معادله رگرسیون نشد، اما این متغیر همبستگی معنادار مثبت و بالایی با اطلاع‌یابی تحصیلی دارد. از طرف دیگر، نزدیک به نیمی از پاسخگویان از کم بودن مطالب درسی به زبان فارسی به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات خود برای اطلاع‌یابی تحصیلی از طریق اینترنت نام برده‌اند. بنابراین، کسب مهارت‌های زبان انگلیسی می‌تواند رفتار جستجوی اطلاعات تحصیلی از طریق اینترنت را بهبود دهد. در این ارتباط، مسئولان مربوطه می‌توانند از طریق خرید اشتراک پایگاه‌های اطلاعات و مجلات الکترونیکی فارسی، دسترسی دانشجویان را به انتشارات الکترونیکی فارسی توسعه دهند. تحقیق حاضر نیز همانند هر تحقیق دیگر محدودیت‌هایی داشته است. از جمله محدودیت‌های تحقیق حاضر محدود بودن نمونه مورد مطالعه به دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه است. بنابراین، در تعمیم یافته‌های آن به سایر دانشکده‌های آن دانشگاه و یا سایر دانشگاه‌های کشور باید احتیاط نمود. همچنین، متغیرهای مستقل تحقیق حاضر توانستند حدود ۶۲ درصد تغییرات اطلاع‌یابی تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کنند، و حدود ۳۸ درصد واریانس متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگری قابل پیش‌بینی است که در تحقیق حاضر مورد توجه قرار نگرفتند.

نارضایتی کردند. از میان گویه‌های مربوط به مهارت‌های اینترنتی، توانایی جستجوی پیشرفته در سایت‌های تخصصی و توانایی عضویت و بحث و تبادل نظر در مجامع و شبکه‌های اینترنتی کمترین میانگین را به خود اختصاص دادند. یافته‌های مرتبط با آشنایی با روش‌های جستجو نیز بیانگر این واقعیت بود که توانایی دانشجویان برای جستجوی معمولی از طریق موتورهای جستجو بالاتر از متوسط بود، اما برای استفاده از موتورهای جستجو برای جستجوی پیشرفته مشکل داشتند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود ضمن توجه بر تمامی ابعاد آموزش اینترنت، بر مهارت‌های جستجوی پیشرفته در اینترنت و توانمندی عضویت و بحث در مجامع اینترنتی تأکید ویژه شود. نتیجه آزمون تحلیل واریانس بیانگر این بود که دانشجویان سال چهارم میانگین اطلاع‌یابی تحصیلی بالاتری نسبت به دانشجویان سال‌های اول تا سوم داشتند. اختلاف معنادار در اطلاع‌یابی دانشجویان سال آخر می‌تواند به دلیل تجربه چند ساله آن‌ها در تحصیل و ضرورت جستجو در اینترنت برای انجام تکالیف درسی باشد. بنابراین، تکالیف درسی مبتنی بر رایانه و اینترنت، اتوماسیون آموزشی و فرایندهای اداری مبتنی بر رایانه و اینترنت و استفاده از این ابزارها برای تعامل و ارتباط اساتید با دانشجویان می‌تواند به طور غیرمستقیم دانشجویان را ملزم سازد تا مهارت‌های اینترنتی و رایانه‌ای خود را توسعه دهند. اگرچه

منابع

- ادهمی، ا. (۱۳۸۲). نگاهی بر مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی و رفتار اطلاع‌یابی در وب. *اطلاع رسانی و کتابداری*، شماره ۵۰ و ۵۱، ص ۴۳-۵۱.
- اسلامی، ع. (۱۳۸۷). بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی. *فصلنامه تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، دوره ۴۰، شماره ۴۶، صص ۱۵۴-۱۳۳.
- اصنافی، ا.، سهیلی، ف.، و عبدالمجید، ا. (۱۳۸۷). بررسی رفتار اطلاع‌یابی کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهرستان اهواز در استفاده از شبکه اینترنت. *فصلنامه کتاب*، شماره ۷۳، صص ۳۸-۲۵.
- بردستانی، م. (۱۳۸۳). رفتار اطلاع‌یابی متخصصان شاغل در ادارات شرکت ملی نفت مناطق نفت خیز جنوب اهواز. *فصلنامه کتاب*، شماره ۵۷، صص ۹۷-۱۰۸.
- پروینی، ز.، و جلالی دیزجی، ع. (۱۳۸۹). رفتار اطلاع‌یابی و وب جهانی: بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در محیط وب. *فصلنامه دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، شماره ۱۱، صص ۳۱-۱۷.

- پورآتشی، م.، و رضوانفر، ا. (۱۳۸۷). بررسی عوامل تأثیرگذار بر استفاده از رایانه و اینترنت در فعالیتهای آموزشی-پژوهشی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. *مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی/ایران*، دوره ۳۹، شماره ۱، ص ۸۴-۷۷.
- پورآتشی، م.، و موحد محمدی، ح. (۱۳۸۶). شناخت و تحلیل عوامل موثر بر کاربرد اینترنت به وسیله دانشجویان دختر رشته کشاورزی. *مجله تحقیقات زنان (مجله مطالعات زنان)*، سال ۱، شماره ۲، ص ۱۲۰-۱۰۳.
- جوینی، م.، حسومی، ط.، و کوچکی، ا. (۱۳۸۸). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران فناوری نانو. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، سال ۴، شماره ۳، ص ۱۳۰-۱۱۸.
- حجازی، ی.، و مشهدی، م. (۱۳۸۶). تأثیر آموزش عالی کشاورزی بر توسعه عمومی دانش آموختگان. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی*. جلد ۳، شماره ۱، ص ۴۲-۲۷.
- حیاتی، ز.، و قمصری، ط. (۱۳۷۹). بررسی چگونگی تأثیرات اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی و فعالیتهای پژوهشی اعضای هیأت علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران. *فصلنامه کتاب*، شماره ۴۴، ص ۷۸-۶۳.
- رضایی، م.، و محمدی، د. (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر استفاده از فناوری اطلاعات توسط دانشجویان کشاورزی. *پردازش و مدیریت اطلاعات*، دوره ۲۷، شماره ۲، ص ۴۲۸-۴۱۳.
- رضویه، ا.، و فیاضی، م. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی آموزشی و پژوهشی دانشجویان دانشگاه شیراز. *فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، جلد ۲، شماره ۴، ص ۱۶-۱.
- ستوده، ه. (۱۳۷۷). ارزیابی استفاده از اطلاعات الکترونیکی با تأکید بر دیسک‌های نوری و شبکه اینترنت در میان اعضای هیأت علمی دانشگاه شیراز و دانشگاه علوم پزشکی شیراز. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.
- سلاجقه، م. (۱۳۷۷). بررسی نگرش کاربران مرکز اینترنت دانشگاه علوم پزشکی شیراز در مورد شبکه اینترنت و دستیابی به اطلاعات از طریق آن شبکه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- سلیمی، پ. (۱۳۸۵). بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی کارکنان متخصص راه آهن جمهوری اسلامی ایران در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی وابسته به راه آهن. *فصلنامه کتاب*، شماره ۶۶، ص ۸۴-۵۷.
- سوختانلو، م.، موحد محمدی، ح.، و رضوانفر، ا. (۱۳۸۹). تحلیل رفتار جستجوی اطلاعات از طریق اینترنت، از سوی دانشجویان کارشناسی ترویج و آموزش کشاورزی در ایران. *مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی/ایران*، جلد ۲-۳۱، شماره ۱، ص ۷۰-۵۹.
- سودبخش، ل.، و نیک کار، م. (۱۳۸۴). تأثیر آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان. *فصلنامه کتاب*، شماره ۶۳، ص ۵۸-۵۳.
- صفری راد، ف. (۱۳۸۳). نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز. *فصلنامه کتاب*، شماره ۶۰، ص ۱۰۲-۸۸.
- علی مردان، پ.، میردامادی، م.، و حسینی، م. (۱۳۸۵). موانع و مشکلات کاربرد اینترنت در فعالیتهای علمی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. *جهاد*، شماره ۲۷۵، ص ۹۳-۸۱.
- قاسمی، م. (۱۳۸۲). بررسی رفتار اطلاع‌یابی پزشکان مسجد سلیمان. *فصلنامه کتاب*، شماره ۵۴، ص ۲۲-۱۱.
- کاظمی، ز. (۱۳۸۳). بررسی رفتار اطلاع‌یابی استادان، دستیاران، و کارورزان دانشگاه علوم پزشکی اهواز. *مجله مدیریت و اطلاعات در بهداشت و درمان*، سال ۱، شماره ۲، ص ۱۴-۷.
- مختارپور، ر. (۱۳۸۵). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پرستاران شاغل در بیمارستان‌های آموزشی شهرستان رشت. *ماهنامه اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی*، سال ۲، شماره ۶، ص ۷۶-۷۱.

- Myers, R.H. (1990). *Classical and modern regression with applications*. PWS-KENT Publishing Co., Boston, MA.
- Nkomo, N. (2009). A comparative analysis of the web information seeking behavior of students and staff at the University of Zululand and the Durban University of Technology. MA thesis. University of Zululand.
- Pezeshki- Rad, G., and Zamani Miandashti, N. (2005). Information-seeking behaviour of Iranian extension managers and specialists. *The Journal of Information Research: An International Electronic Journal*, 10 (3): 229-238.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. [online] available at: <http://www.marcprensky.com/writing/default.asp>.
- Santosa, P. I., Wei, K. K., and Chan, H. C. (2005). User involvement and user satisfaction with information-seeking activity. *European Journal of Information Systems*, 14: 361-370.
- Wilson, T.D. (2000). Human information behavior. *Informing Sciences*, 3(2), 49-55.
- Wooseob, J. (2004). Unbreakable ethnic bonds: Information-seeking behavior of Korean graduate students in the United States. *Library and Information Science Research*, 26: 384-400.
- Zhang, Y. (2001). Scholarly use of internet-based electronic recourse. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 52 (8): 628-654.

An Analysis of Information-Seeking Behavior Through The Internet Among Agricultural Undergraduate Students at Razi University of Kermanshah

P. Memarbashi, and N. Zamani Miandashti*¹

(Received: Mar. 10, 2012; Accepted: Jul. 03, 2013)

Abstract

In the present research the information-seeking behavior through the Internet among agricultural undergraduate students at Razi University of Kermanshah was investigated through a survey. The research population included all agricultural undergraduate students at the university (N=985). Based on Krejcie and Morgan's Table, a sample of 276 students was selected through stratified random sampling. Data collection tool was a questionnaire, whose validity was confirmed by a panel of experts, and its reliability was measured through a pilot test and Cronbach's alpha. Cronbach's alphas ranged from 0.73 to 0.82. Findings revealed that among the statements related to the students' information-seeking, seeking information for university assignments ranked as the first, and making contact and exchange of information with the faculty ranked as the last. The most important problems of the students for an appropriate use of the Internet included inadequate infrastructure and problematic internet access. Significant positive correlations were found between students' internet skills, their satisfaction with the Internet site of college, and their English language skills and awareness of search methods with students' information seeking through the Internet. The results also revealed that students' internet skills, their satisfaction with the internet site of college, and their awareness of search methods explained 62 percent of changes in the students' information seeking through the Internet.

Keywords: Information Seeking, Internet, Information Technology, Agricultural Students.

1- Former M.Sc. student, and Assistant Professors, Department of Agricultural Extension and Education, College of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran, respectively.

* -Corresponding Author, E-mail: zamanim@shirazu.ac.ir.